

WB61 Wat is enger dan verschrikkelijk menselijk?

Opdracht gemaakt door Anouk Bowier, Haags Montessori Lyceum

Niveau: klas 1 of 2 VMBO/Havo/Vwo.

Doel

Het onderzoeken van de relatie tussen menselijkheid, angst en horror.

Didactische opzet

De leerlingen bekijken het filmpje. Ze geven voor de enge momenten uit het filmpje aan wat er eng was en hoe eng de momenten waren. Er lijkt een verband te zijn tussen de mate waarin je een figuur menselijk vindt en hoe eng je de figuur vindt.

In de onderstaande opdracht onderzoeken de leerlingen dit verband tussen menselijkheid en de mate waarin de figuur eng gevonden wordt. De vraag waarop een antwoord wordt gezocht is: Wordt een figuur die menselijker is ook enger gevonden?

Als huiswerk wordt aan de leerlingen gevraagd of zij plaatjes (en of screendumps) van enge mensen, robots of andere wezens uit films willen verzamelen. Bij de plaatjes geven zij met een cijfer van 1-10 aan in welke mate zij de figuur op het plaatje menselijk vinden. Daarna geven ze aan hoe eng het figuur is. Zij gebruiken daarbij de scores *: heel eng, **:eng, ***:gaat wel, ****:niet eng, *****:helemaal niet eng.

In een collage ordenen de leerlingen in groepjes van vier de door hun verzamelde plaatjes naar de mate van menselijkheid. Daarna noteren zij de mate waarin zij de figuur eng vinden met behulp van de sterren.

Plenaire wordt het resultaat besproken. Als de leerlingen voldoende verschillende enge plaatjes verzameld hebben, zal het effect van de *uncanny valley* zichtbaar worden. De leraar vraagt aan de klas aan te geven wanneer dit effect optreedt. Hiermee wordt ook de titel van de film duidelijk: verschrikkelijk menselijk.

Als je kijkt naar de beleving van toeschouwers die kijken naar verschillende soorten wezens in films, blijkt dat, wanneer je die beleving in een grafiek zet met op de horizontale as een schaal van onmenselijk monster tot mens, en een dip zit in de waardering in het midden. Deze dip noemen we de uncanny-valley. Het laagst is de waardering voor wezens die erg sterk op mensen lijken, maar het net niet zijn. Deze 'menswezens' vinden we heel eng, zo blijkt. Monsters die we herkennen als 'niet-menselijk' vinden we op een heel andere manier eng, prettig eng. "Net niet mens" is naar-eng, en veel enger dan "helemaal geen mens".

Voorbeeld: Hoe onmenselijker des te enger. De engste buitenaardse wezens zien er absoluut niet uit als mensen: met hoofden in hoofden in hoofden, of met ogen op steeltjes. Dertien stuks. Een stukje menselijkheid stelt gerust. "Ah gelukkig, het monster heeft maar één hoofd. En twee

armen en twee benen." Een varkentje is minder eng dan een spin. En een aap is nog weer vriendelijker.

Vreemd genoeg is een bijna-mens – een wezen dat precies een mens is maar net niet – enger dan een "helemaal-geen-mens". Een spin die zich volkomen onvoorspelbaar gedraagt is minder eng dan een buurjongen die met holle ogen voor zich uitstaart. Mister Spock is ook best eng. Die creep uit Star Trek die eruit ziet als een mens – behalve dan zijn oren – maar die geen emoties kent en als een robot praat. Enger dan een spin wat mij betreft. Maar het engst is toch wel de kaasboer die af en toe fluistert "Ik wil het niet, ik wil het niet," net nadat hij je een stukje oude kaas verkocht heeft

Opdracht 2: robots en menselijkheid.

De theorie van de uncanny valley is geformuleerd bij het uittesten van de eigenschappen van robots in verband met het gebruiken van robots in de zorg of andere dienstverlenende taken. Aan de leerlingen wordt gevraagd op internet informatie op te zoeken en samen te vatten over robots, menselijkheid en de uncanny valley.

In de nabespreking in de klas wordt geprobeerd de kenmerken te formuleren van een door mensen gewaardeerde uitvoering van een robot